

Sampling
method.

ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦਾ ਅਰਥ

ਜਦੋਂ ਪਰਣ ਸਮੱਗਰ ਜਾਂ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਸਮੂਹ ਸਾਰੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਚੁਣ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਮੂਹ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਸਿੱਟੇ ਜਾਂ ਪਰਿਣਾਮ ਸਾਰੇ ਸਮੱਗਰ ਜਾਂ ਜਨਸੰਖਿਆ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।

- ਗੁੱਡ ਅਤੇ ਹੈਟ ਅਨੁਸਾਰ," ਇੱਕ ਸੈਂਪਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੱਗਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੈ।"
- ਬੋਗਾਰਡਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- ਪੀ.ਵੀ.ਯੰਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ," ਇੱਕ ਸੰਖਿਅਕੀ ਸੈਂਪਲ ਉਸ ਪੂਰੇ ਸਮੱਗਰ ਜਾਂ ਯੋਗ ਦਾ ਇੱਕ ਲਘੂ ਚਿੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਸੈਂਪਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੱਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਝ ਇਕਾਈਆਂ ਜੋ ਸਮੱਗਰ ਦੀ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸੈਂਪਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ \ ਗੁਣ

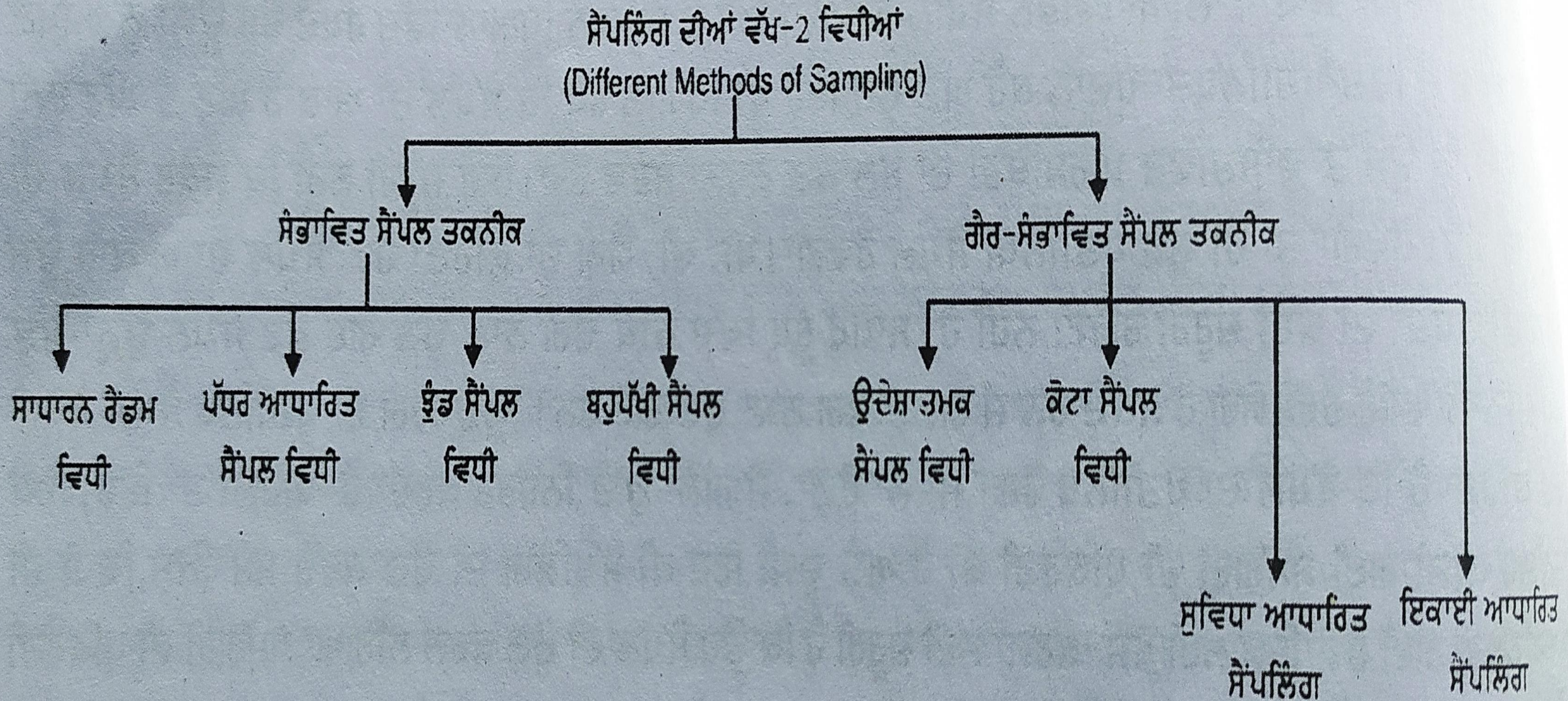
1. ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਧੰਨ ਦੀ ਬਚਤ
2. ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ
3. ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ
4. ਵਧੇਰੇ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ
5. ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਸੈਂਪਲ ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਪੜਾਅ

1. ਸਮਗਰ ਜਾਂ ਜਨਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ
2. ਸੈਂਪਲ ਇਕਾਈਆਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ
3. ਸੈਂਪਲ ਫ੍ਰੇਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
4. ਸੈਂਪਲ ਦਾ ਆਕਾਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ
5. ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ
6. ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਅਤੇ ਉਪਯੁਕਤ ਸੈਂਪਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ

ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ / ਵਿਧੀਆਂ

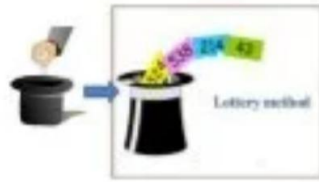

ਸੰਭਾਵਿਕ ਸੈਪਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ

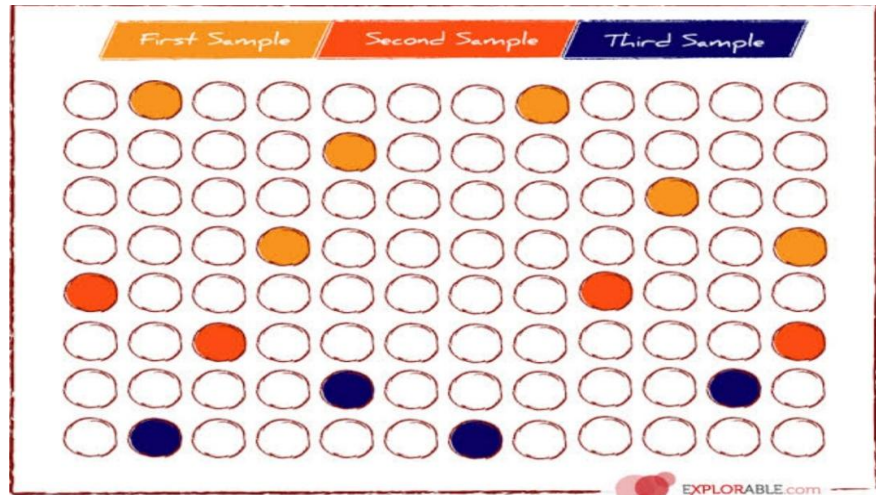
1. ਰੈਂਡਮ ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ- ਰੈਂਡਮ ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਾਫੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰੂਪਤਾ ਹੋਵੇ।

- ਉਧਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੈਂਪਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੈਂਡਮ ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ ਅਧੀਨ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਤੀਜੇ ਜਾਂ ਚੌਥੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ।
- ਰੈਂਡਮ ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ ਅਧੀਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਪਲ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਸਕਦਾ ਹੈ-
  1. ਲਾਟਰੀ ਵਿਧੀ
  2. ਟਿੱਪਟ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਧੀ
  3. ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੂਚੀ ਵਿਧੀ
  4. ਗਰਿੱਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

LOTTERY METHOD

- Each member of Population assigned a Number
- Each Number Placed in a card of similar size, shape and color
- Cards put in a bowl & thoroughly mixed
- Blindfolded person selects a card
- Process Repeated till we reach the desired Sample Size

Explorable.com

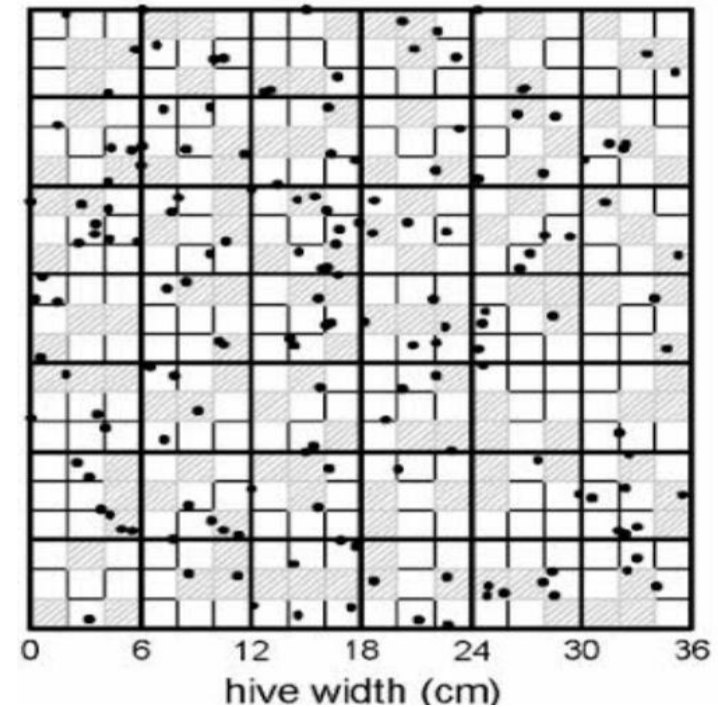
Sequential Sampling
Method

Visit

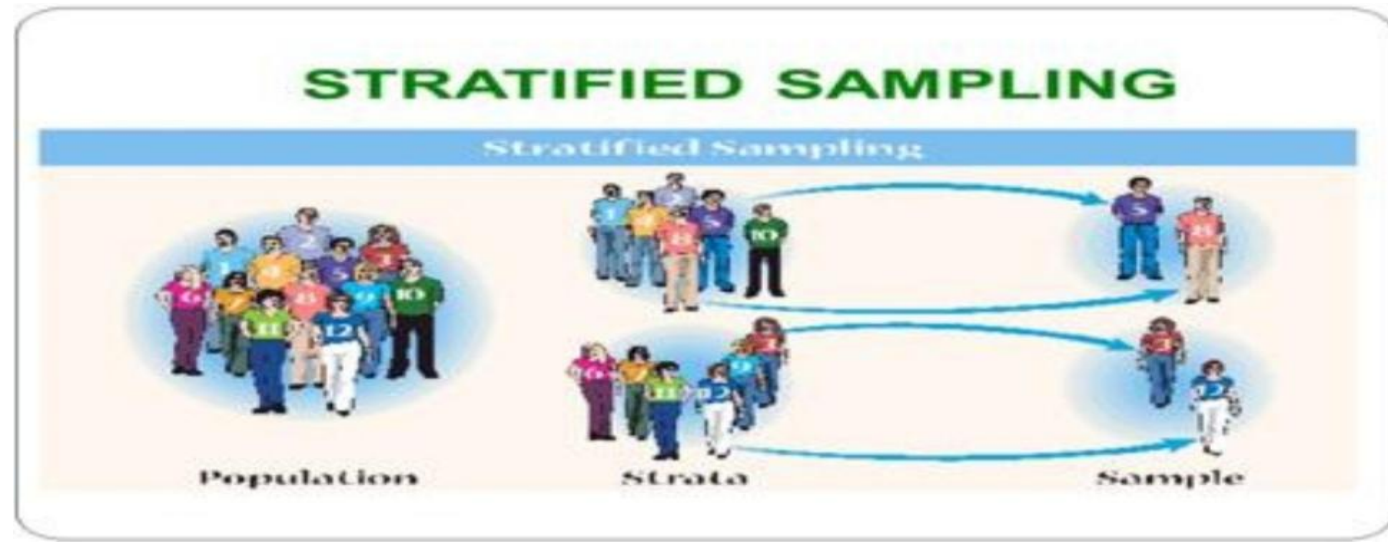
Tippet's random number table

2952	6641	3992	9792	7969	5911	3170	5624
4167	9524	1545	1396	7203	5356	1300	2693
2670	7483	3408	2762	3563	1089	6913	7991
0560	5246	1112	6107	6008	8125	4233	8776
2754	9143	1405	9025	7002	6111	8816	6446

Grid sampling

2. ਪੱਧਰ ਅਧਾਰਿਤ ਸੈਂਪਲ ਤਕਨੀਕ

ਪੱਧਰ ਅਧਾਰਿਤ ਸੈਂਪਲ ਤਕਨੀਕ ਦੀਆਂ ਉਪ ਕਿਸਮਾਂ

1. ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਸਤਰ ਅਧਾਰਿਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ

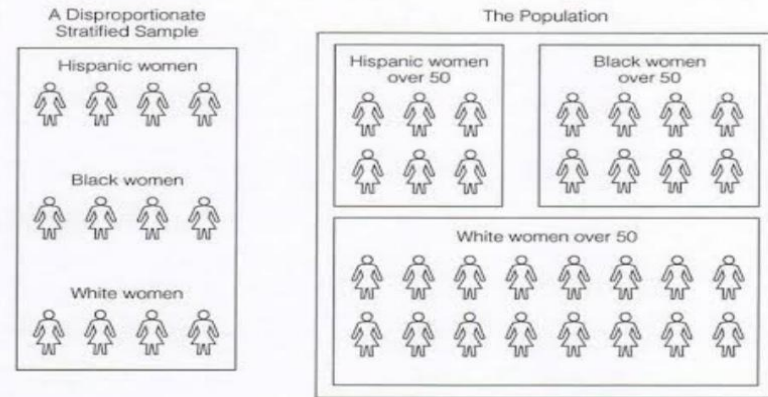

2. ਗੈਰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਪੱਧਰ ਅਧਾਰਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ

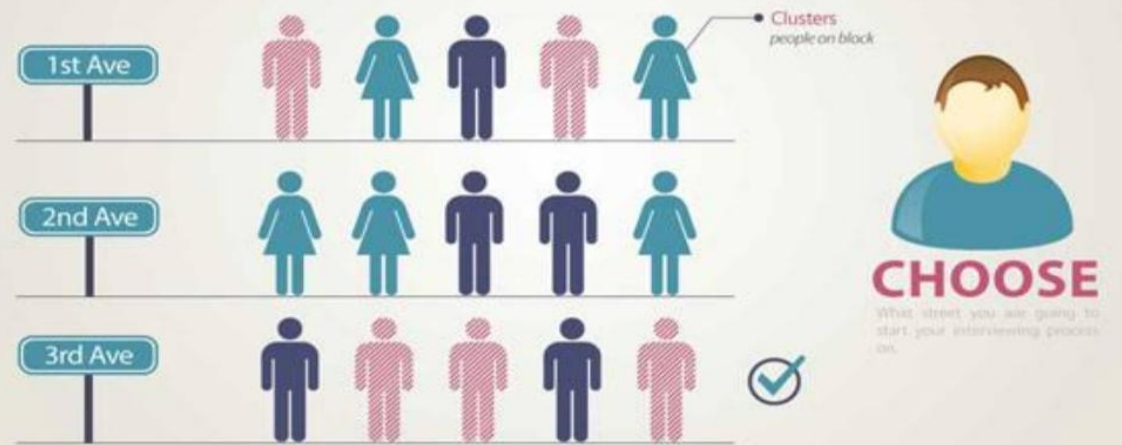
Disproportionate Stratified Sample

Figure 11.3 A Random Sample Stratified by Race/Ethnicity

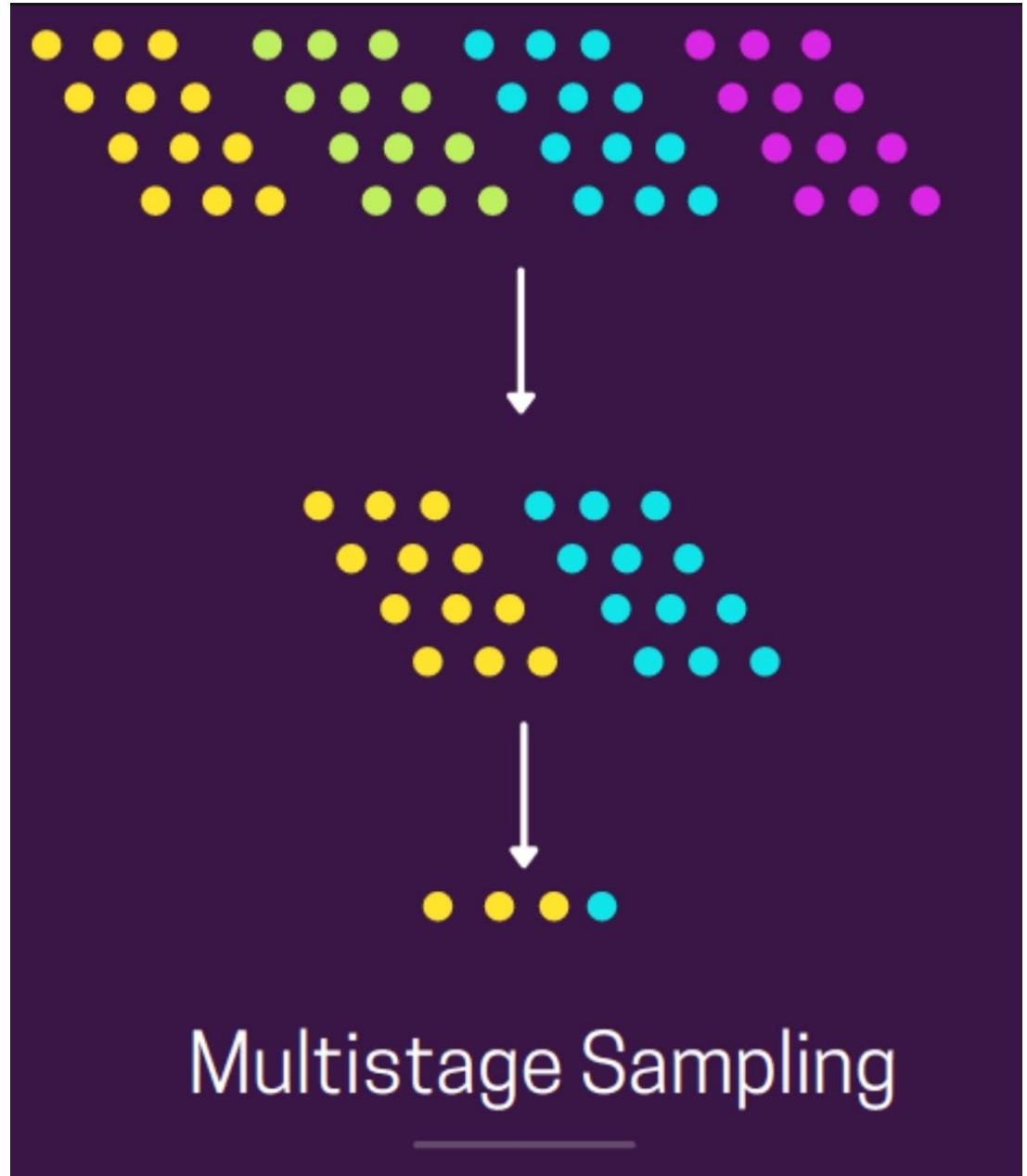

3. ਕੁੰਡ ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ

CLUSTER SAMPLING

ਬਰੁਪੱਖੀ ਸੈਂਪਲ ਵਿਧੀ

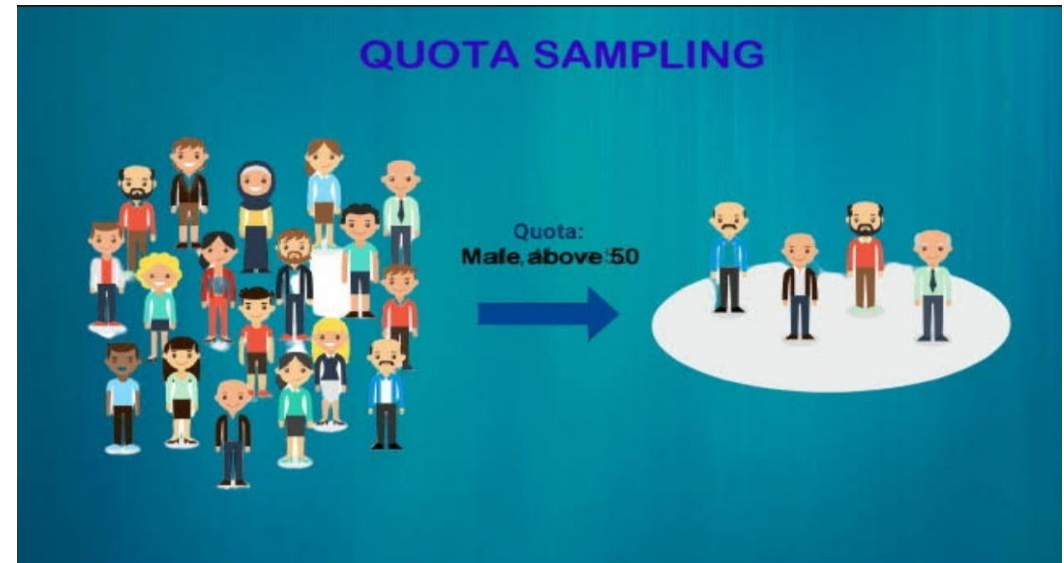

ਗੈਰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ

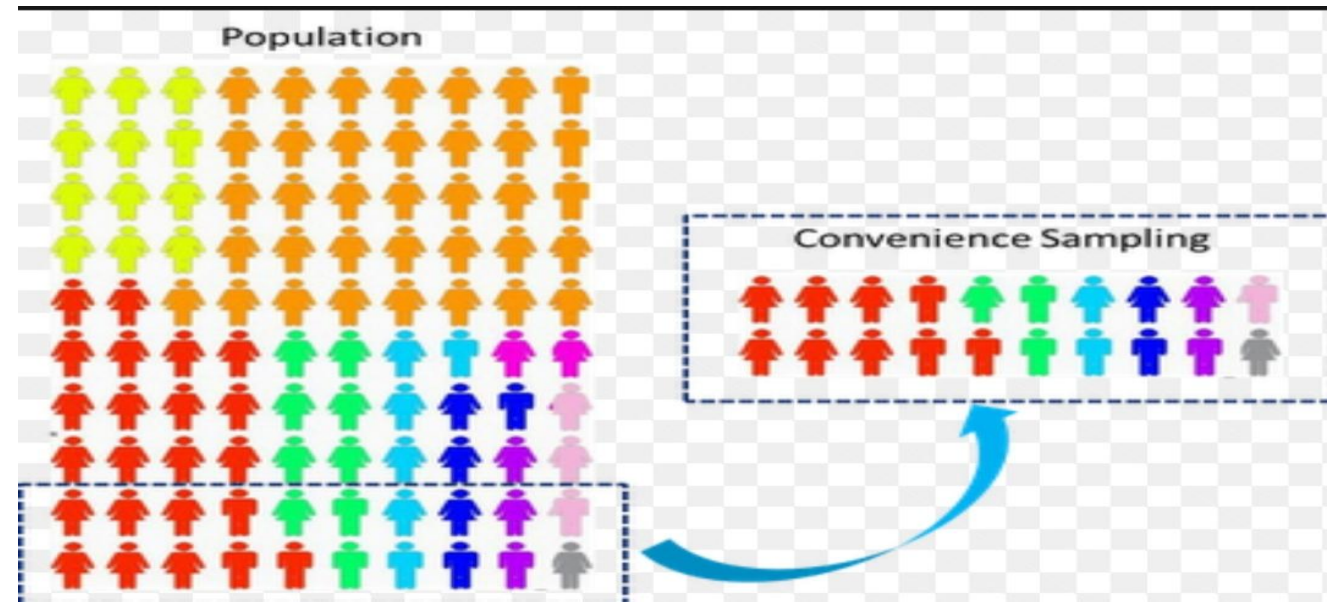
1. ਉਪਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ

2. ਕੋਟਾ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਵਿਧੀ

3. ਸੁਵਿਧਾ ਆਧਾਰਿਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ –

4. ਖੁਦ ਇਕਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੈਂਪਲਿੰਗ।

5) Self-Selection Sampling: Self-selection sampling is appropriate when we want to allow units or cases, whether individuals or organizations, to choose to take part in research on their own accord.

Self-selected sampling

I just see
to be
I've always
wanted to be in
to do
my best

Research Group

Self selected sampling (or volunteer sampling) consists of participants becoming part of a study because they volunteer when asked or in response to an advert.